

Complexnummer: 513171

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

De Slotplaats

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

513172, 513173, 513174, 513175

Woonplaats

Bakkeveen

Gemeente

Opsterland

Provincie

Fryslân

Locatie van het hoofdobject

Foarwurker Wei 3, 9243 JZ te Bakkeveen

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex 'De Slotplaats' omvat een LANDHUIS met de aanleg van de TUIN en het BOS aan de zuidwest zijde van de Compagnonsvaart, alsook het bos met zichtas aan de noord-oostzijde van de vaart; in de voortuin van het landhuis een historische ZONNEWIJZER en in het achter het landhuis gelegen Sterrebos een historisch TUINSIERAAD. Het complex heeft een geschiedenis die mogelijk teruggaat tot het midden van de 17de eeuw, toen de vervening rond Bakkeveen aanving. De voormalige bebouwing bestond uit een buitenplaats aan de rijweg, het zogenaamde Blauwhuis later ook Slot genaamd, en mogelijk tevens een boerderij. De buitenplaats lag te midden van bospercelen en tuinen met wandelpaden. Op de kadastrale minute van 1832 is deze situatie weergegeven: op de perceelsgrens staat een klein blokvormig pand, de voormalige buitenplaats; een boerderij met krimp ligt teruggerooid van de 'Bakkeveensterweg'. Op de militaire topografische kaart (1851-1855) is de ruimtelijke structuur van de buitenplaats met een bruggetje over de 'Bakkeveener vaart' en een laan met opgaande beplanting duidelijk aanwezig, toponiem Slotsingel. De buitenplaats werd in 1837 op afbraak verkocht en gesloopt.

Het huidige LANDHUIS "De Slotplaats" heeft een geschiedenis die teruggaat tot 1818. Ter plaatse bevond zich een boerderij (Fr.:pleats > plaats) behorend bij de buitenplaats. Deze boerderij werd gesticht door de echtelieden B.PH.F.-J. van Eysinga en E.E.R. barones van Lynden, die in 1811 waren gehuwd. In 1922 werd de boerderij verbouwd in opdracht van de echtelieden Van der Goes-Van Harinxma thoe Slooten tot landhuis, naar ontwerp van de architecten Gerretsen en Endt uit Oosterbeek.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De architecten Gerretsen en Endt ontwierpen tevens een TUIN met een formele aanleg rondom het huis. De beplanting van zowel voor- als achtertuin is gewijzigd, maar de structuur ervan is herkenbaar.

In de voortuin staat een ZONNEWIJZER uit 1750, afkomstig van de voormalige buitenplaats. Het is gedeeltelijk een zogenaamde polaire zonnewijzer. Deze is waarschijnlijk vervaardigd door of naar aanwijzingen van J.H. Knoop, die rond 1750 de Jhr. Edzard van Burmania, zoon des huizes, onderwees in de wiskunde en navigatie.

Het aan de achtertuin grenzende BOS, bekend als het Sterrebos, dateert vermoedelijk uit het begin van de 19de eeuw. Op het snijpunt van het kruisvormige padenbeloop staat een PARKOBJECT in de vorm van een natuurstenen zuil, lokaal bekend als de Burmaniazuil.

Het BOS aan de overzijde van de Compagnonsvaart met zichtas vormt mogelijk nog een 17de-eeuws element behorend bij het oorspronkelijke slot en dat uitgangspunt vormt voor de jongere aanleg van de voortuin en de architectuur van de Slotplaats.

De doorgang in de beukenhaag in de achtertuin komt uit op het stalplein waaraan een stal en een garage uit 1925, verbouwd in 1966, zijn gelegen. De stal en garage vallen wegens te weinig monumentale waarde buiten de bescherming van rijkswege.

Waardering

Het complex De Slotplaats, bestaande uit een landhuis, bos- en tuinpercelen, parkobject en zonnewijzer, is van algemeen cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde:

- vanwege de hoge mate van belang als uitdrukking van de sociaal-economische geschiedenis, verband houdend met de veenderijbezittingen van adellijke families en de geschiedenis van Bakkeveen,
- vanwege de redelijke mate van herkenbaarheid van een 18de-eeuwse tuinaanleg,
- vanwege de herinneringswaarde aan het vroegere landgoed ter plaatse,
- vanwege de cultuurhistorische betekenis voor de lokale folklore van de zogenaamde Burmaniazuil,
- vanwege de zeer hoge mate van belang voor het aanzien van het dorp van het hoofdgebouw,
- vanwege de zeer hoge mate van structurele en visuele gaafheid in relatie tot de landschappelijke omgeving,
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het complex en de onderdelen ervan,
- vanwege de hoge mate van typologische zeldzaamheid in Friesland van het hoofdgebouw met een historische en contemporaine bos- en tuinaanleg.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 513172

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 september 1999
Kadaster deel/nr	82788/127

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Bakkeveen	Opsterland	Fryslân		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Duurswoude	D			739

Omschrijving**

Inleiding

Het LANDHUIS "De Slotplaats" is in 1922 ontstaan uit een verbouwing van oudere boerderij ter plaatse. De verbouwing tot landhuis werd getekend door het architectenkantoor Gerretsen en Endt uit Oosterbeek (Gelderland) in 1922, in opdracht van de echtelieden Van der Goes-Van Harinxma thoe Slooten. Aan de achterzijde van het behouden voorhuis van de boerderij uit 1818 is een markante, geheel symmetrische uitbreiding tot stand gekomen. De oorspronkelijke boerderij was in 1818 gesticht door de echtelieden B.Ph.F.-J. van Eysinga en E.E.R. barones van Lynden, die in 1811 waren gehuwd. De boerderij (Fries: pleats > plaats) behoorde bij een buitenverblijf ('slot'), dat in 1837 werd gesloopt. Op de kadastrale minute van 1832 is deze situatie weergegeven: een boerderij met krimp ligt teruggerooid van de 'Bakkeveensterweg', achter de buitenplaats. De buitenplaats behoorde aan notabele en adellijke families, die een aanmerkelijk belang in de veenderijen in de omgeving hadden. Het gebouw is in 1986 verbouwd tot een restaurant met bovenwoning. Het interieur van het landhuis is voor de bescherming van ondergeschikt belang: het souterrain is in 1986 uitgediept en binnenmuren zijn verplaatst ten behoeve van toiletgroepen. In een der voorkamers bevindt zich een haard met een marmeren schouw en een betegeling uit later samengestelde tableaux en randen waarop pauwen, druivenranken, dieren en putti.

Omschrijving

Het pand heeft door de symmetrische samenstelling van bouwvolumes een globaal T-vormige plattegrond. Door gebruik te maken van oversnijding van de bouwvolumes en kapvormen is de overgang van één bouwlaag met schilddak aan de voorzijde, via paviljoenachtige uitbouwen in de krimphoek met mansardekappen, tot twee bouwlagen onder aangekapt schilddak voor het achterste bouwvolume gerealiseerd. De voorgevel is opgetrokken in roodbruine bakstenen (oud, 1818) die met blokvertanding in de gele bakstenen (oud, 1818 en nieuw, 1922) van de zijgevels is ingewerkt. De lichtopeningen zijn alle recht afgesloten, met uitzondering van die in de voorgevel welke lichtgetoogd zijn. De ramen hebben meerruits kruisvensters met luiken waarop een zandlopermotief is geschilderd (wit op rood): in de eerste bouwlaag onder streklaag, in de tweede bouwlaag onder rollaag. Het samengestelde, overstekende dak, aan de onderzijde afgetimmerd met kraalhout, is belegd met rode ongeglazuurde Hollandse pannen. De kap van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

het oude gedeelte, het hoofdvolume, is het hoogst; de aansluitende kappen zijn lager en hebben kortere schilden. De kapconstructie bestaat uit hout en ijzer. Op de vier hoogste nokhoeken staan schoorstenen; op de naald van het hoofdvolume een sierlijke dakruiter met achtkantige, ingesnoerde torenhelm, bekroond door een onversierde windvaan. In de dakruiter een luidklokje. Het voorhuis is opgetrokken uit roodbruine handvorm bakstenen. De oostgevel heeft een centrale ingangspartij met zandstenen omlijsting en aan weerszijden twee meerruits licht getoogde kruisvensters onder streklaag, met luiken waarop een zandlopermotief. In het bovenlicht van de deur een houten roedeverdeling met twee bloemmotiefjes. Voor de deur een tweetreeds bakstenen stoep. Boven de deur een gedenksteen met sierlijk opschrift ter herdenking aan de eerste steenlegging op 23 juni 1818 door Jonkhr. Rynhard van Eysinga, "Oud vier Jaren". In het oostelijk dakschild boven de deur een kajuit met tympaanvormige bekroning en vleugelstukken met sierlijke lijst en aan weerszijden twee recht gesloten kajuiten; alle voorzien van meerruits kruisvensters. In de zuidgevel van het voorhuis een kruisvenster met luik; de noordelijke zijgevel is blind.

De overgang van oud naar nieuw is ongeveer ter hoogte van de kleine paviljoenachtige uitbouwjes in de krimp onder mansardekap. Aan de zuidzijde is het een loggia met liggende ellipsbogen met trekstang, rustend op een gemetselde hoekkolom met zandstenen bekroning. In de loggia een toegangsdeur; de vloer is gelegd in een blokkenpatroon van gele bakstenen. Aan de noordzijde van het landhuis is op dezelfde hoogte een dienstruimte. In de korte dakschilden aan de noord- en zuidzijde is een ondiepe erker met kruisvenster.

Het achterste bouwvolume staat haaks op het hoofdvolume: het is twee bouwlagen hoog, gemetseld in gele bakstenen met een ondiep middenrisaliet. In de zuidelijke zijgevel twee dubbele tuindeuren met luiken, onder streklaag. In de tweede bouwlaag twee meerruits kruisvensters onder rollaag. Het middenrisaliet van de westgevel kent een geleiding overeenkomstig de oostgevel. In het midden een toegangsdeur; in het bovenlicht twee vierruitsvensters. Voor de deur een tweetreeds bakstenen stoep. Aan weerszijden van de deur smalle vierruitsvensters met diefijzers, en kruisvensters. Boven de deur een gedenksteen met het opschrift: WILLEM VAN REEDE, Oud veertien Jaaren, Kleinzoon van Jonkhr. HENDRIK MAURITS VAN DER GOES en Vrouwe JOHANNA MARIA VAN DER GOES geboren Baronesse VAN HARINXMA THOE SLOOTEN heeft dezen eersten Steen gelegd den 25sten Augustus 1922. In de tweede bouwlaag drie kruisvensters met luiken, onder rollaag. In het westelijke dakschild een kajuit met tympaanvormige bekroning, kruisvenster en vleugelstukken met sierlijke lijst. De gevels aan weerszijden van het middenrisaliet zijn blind.

In de noordelijke gevel van het dwarspand een meerruits kruisvenster in de eerste bouwlaag en twee meerruits kruisvensters in de tweede bouwlaag.

Het interieur is gewijzigd, maar de oorspronkelijke indeling is globaal herkenbaar.

Waardering

Het landhuis "De Slotplaats" dateert in aanleg uit 1818 en is in de huidige vorm verbouwd in 1922. De landhuis is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de hoge mate van belang als uitdrukking van de sociaal-economische geschiedenis, verband houdend met de veenderijbezittingen van adellijke families,
- vanwege het belang dat het object inneemt binnen het oeuvre van de architecten Gerretsen en Endt, die hoofdzakelijk in Gelderland hebben gewerkt,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de zeer hoge mate van kwaliteit van het ontwerp,
- vanwege de zeer hoge mate van belang van het object voor het aanzien van het dorp,
- vanwege de zeer hoge mate van gaafheid van het exterieur,
- vanwege de zeer hoge mate van structurele en visuele gaafheid in relatie tot de landschappelijke omgeving,
- vanwege de hoge mate van typologische zeldzaamheid in Friesland.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

Monumentnummer*: 513173

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 september 1999
Kadaster deel/nr	82788/107

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Bakkeveen	Opsterland	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Bakkeveen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Duurswoude	D			739

Omschrijving**

Inleiding

De ZONNEWIJZER, gedateerd 1750, bevindt zich in de verdiepte voortuin van het voormalige landhuis 'De Slotplaats'. Het is gedeeltelijk een zogenaamde polaire zonnwijzer. De zonnwijzer is naar alle waarschijnlijkheid vervaardigd door of naar aanwijzingen van J.H. Knoop, die rond 1750 de Jhr. Edzard van Burmania, zoon des huizes, onderwees in de wiskunde en navigatie. De tijdwijzer werd in 1787 beschadigd door geweervuur. De tegenwoordige witte beschildering verhuult deze beschadigingen. Het tuinornament staat op het snijpunt van de hartlijnen getrokken vanuit de voordeur door de tuin en tussen de beide gemetselde trappen naar het verdiepte gedeelte van de tuin. De zonnwijzer behoort reeds van oudsher ter plaatse; zij het dat het tuinornament eertijds in de achtertuin stond van een buitenplaats aan de weg, het zogenaamde Blauwhuis, dat in 1837 werd afgebroken.

Omschrijving

De hardstenen zonnwijzer bestaat uit een een ingesnoerde kolom, met acanthusbladmotief op de voet en spiegelvlakken, waarop de eigenlijke zonnwijzer rust en heeft als bekroning een bol. De eigenlijke zonnwijzer heeft ogenschijnlijk een grillige vorm. De stenen ribben doen dienst als stijlen, waarvan er 22 zijn te tellen; enkele stijltjes beschaduwen elk twee wijzerplaten. De becijfering is in arabische cijfers; alleen de hele uren worden aangegeven. Er zijn vlakke, cilindervormige en holle wijzerplaten. Bij de cilinder aan oost- en westzijde hebben de bovenkanten de vorm van de winterboog en de onderkanten die van de zomerboog. Aan de oostzijde is een zonnetje in reliëf gebeeldhouwd.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De zonnwijzer uit 1750 is van algemeen cultuurhistorisch belang:

- vanwege de herinnering aan het vroegere landhuis ter plaatse,
- vanwege de hoge mate van belang voor de betekenis en het werk van de mathematicus-hovenier J.H. Knoop,
- vanwege de typologische zeldzaamheid in Nederland.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Zonnwijzer

Monumentnummer*: 513174

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 september 1999
Kadaster deel/nr	82788/91

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Bakkeveen	Opsterland	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Bakkeveen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Duurswoude	D			739

*Omschrijving***

Inleiding

Het TUINSIERAAD is een zuil, die lokaal bekend staat als de Burmaniazuil. Het object bevindt zich op het snijpunt van het kruisvormige padenbeloop in het bosperceel achter de Slotplaats. Dit zogenaamde Sterrebos is vermoedelijk in het begin van de 19de eeuw aangelegd. Het terrein behoorde oorspronkelijk tot de lusttuinen om een landhuis, het zogenaamde Blauwhuis, dat in 1837 is gesloopt. Rond 1750 was dit huis in bezit van Jhr. E.H. van Burmania, raadsheer in het Hof van Friesland. Oorsprong en functie van de zuil zijn onbekend. De zuil speelde een rol in de Bakkeveenster folklore als zijnde de plaats waarvandaan de kinderen zouden komen.

Omschrijving

Het parkobject bestaat uit een piëdestal waarop aan alle vier zijden in een lijstpaneel een leeuwepkop met een ring in de muil; een trommelzuil van de dorische orde en een kapiteel met een trapsgewijze bekroning. Het object bevindt zich op het snijpunt van het kruisvormige padenbeloop van het Sterrebos achter de Slotplaats.

Waardering

Het parkobject, de zogenaamde Burmaniazuil, is van algemeen cultuurhistorische waarde:

- vanwege de cultuurhistorische betekenis voor de lokale folklore,
- vanwege de historische relatie met het vroegere landhuis ter plaatse,
- vanwege de functie als markeringspunt in het zogenaamde Sterrebos,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de redelijke mate van gaafheid.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinsieraad

Monumentnummer*: 513175

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 september 1999
Kadaster deel/nr	82787/193

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Bakkeveen	Opsterland	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Bakkeveen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Duurswoude	D			1148
Duurswoude	D			739
Duurswoude	D			177
Duurswoude	D			1172
Duurswoude	D			164
Duurswoude	D			154

*Omschrijving***

Inleiding

De aanleg van BOS en TUIN rondom de Slotplaats dateert uit verschillende perioden, respectievelijk de 17de of de 18de eeuw en omstreeks 1922. Tot de oudste onderdelen behoren de zichtas met bos aan de overzijde van de Compagnonsvaart, toponiem Slotsingel (1851-1855). De oorspronkelijke aanleg valt samen met de bouw van een buitenplaats ten tijde van of kort na de aanvang van de vervening rond Bakkeveen. Het zogeheten Sterrebos achter de Slotplaats is vermoedelijk aangelegd in het begin van de 19de eeuw en hangt mogelijk samen met de bouw van de boerderij in 1818. Tot de aanleg die werd gerealiseerd tegelijkertijd of kort na de verbouw van de Slotplaats in 1922 behoren de voor- en achtertuin met een formele aanleg naar ontwerp van Gerretsen en Endt uit Oosterbeek. Dit type aanleg was in de jaren twintig met name weer populair geworden in het oosten des lands bij de landhuizen van de textielbaronnen. Als gegevens vormen deze groenelementen het belangrijkste cultuurhistorisch continuüm van het complex.

Op het visuele belang van de zichtas lijkt later te zijn ingespeeld door de bouw van een niet-beschermenswaardige boerderij.

Omschrijving

De zichtas aan de overzijde van de Compagnonsvaart wordt aan de waterzijde ingesloten door twee rechthoekige bospercelen, die een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

coulisse vormen en de zichtas visueel in een bos laten aanvangen. Achter de bospercelen wordt de zichtas aanvankelijk begeleid door een dubbele rij bomen, bestaande uit vooral eiken, maar ook beuken, enkele berken en een vliegden, en wordt de grens gevormd door een droge greppel. Ongeveer halverwege een kruisende afwateringssloot wordt de bomenrij enkelvoudig. Daarna heeft de zichtas aan weerszijden jonge bosaanplant, bestaande uit gemengd loofhout met onder meer beuken; ongeveer halverwege het eindpunt van de zichtas ligt aan de noordwestzijde open landschap.

In 1922 ontwierpen de architecten Gerretsen en Endt bij de tot landhuis verbouwde boerderij eveneens een tuin met een formele aanleg. Aan de voorzijde van het landhuis is de structuur van de formele aanleg met ondermeer een verdiept bassin en een toerit nog herkenbaar en zijn de gemetselde trappen naar het verlaagde gedeelte nog aanwezig. De beplanting van zowel voor- als achtertuin is gewijzigd. De achtertuin van het landhuis is thans een gazon, zonder borders maar omzoomd door een beukenhaag, bomen en rhododendrons, de structuur ervan is echter nog herkenbaar.

Het aan de achtertuin grenzende bos, bekend als het Sterrebos, dateert vermoedelijk in aanleg uit de 18de of begin 19de eeuw. Het bos is in vier, tamelijk vierkante, perken beplant met voornamelijk beuken. Het bos is doorsneden door een kruis- en ruitvormig padenbeloop, als respectievelijk hoofd- en nevenpatroon. In één kwadrant van het Sterrebos is jonger naaldhout ingeplant.

Waardering

De aanleg van bossen en tuinen rondom de Slotplaats is van algemeen cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde:

- vanwege de redelijke mate van herkenbaarheid van een historische bos- en tuinaanleg uit verschillende perioden,
- vanwege de herinneringswaarde aan het vroegere landgoed ter plaatse,
- vanwege de zeer hoge mate van structurele en visuele gaafheid in relatie tot de bebouwing,
- vanwege de hoge mate van typologische zeldzaamheid in Friesland van het hoofdgebouw met een, in oorsprong formele 17de-/18de en 18de-/19de-eeuwse aanleg en een kenmerkende tuinaanleg uit 1922.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuin

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument